

BEVEZETÉS A KÖTETHEZ A SPIRITUÁLIS EVANGÉLIUM

Az Alexandriai Kelemen által spirituális evangéliumnak nevezett negyedik evangéliumot általában a „Jelek könyvére” (Jn 1–12) és a „Dicsőség könyvére” (13–21) tagolják. A negyedik evangélium Jézus csodáira miért alkalmazza szívesebben a *szémeion* főnevet a szinoptikus evangéliumok által használt *dünamisz* és *terasz* kifejezések helyett? A válasz egyszerű: János ismeri a Bibliát és az ’ot főnév jelentőségét a kivonulásról szóló elbeszélő ciklusban. A jelek azok a csodák, melyek hitelesítik Mózeszt, akit Isten küld (Kiv 4,28–29): kígyóvá változtatta botját, meggyógyította leprás kezét, a vizet vérré változtatta. A csodatevő Mózes hatalma a botjához kötődött (Kiv 4,17).

A jelek szókinccse Isten csodás közbelépéseiről vall, amelyeknek címzettjei az egyiptomiak és az izraeliták voltak. Isten azért lépett be az emberiség történelmébe, hogy népet formáljon magának idegen nemzetek között, mert meg akarta nyerni ennek a népnek a bizalmát, vagyis hitét (MTörv 4,34–35). Az Egyiptomban művelt jelekkel Isten megmutatta dicsőségét Izraelnek (Szám 14,22) és Egyiptomnak (Kiv 14,4).

Figyelemre méltó, hogy a kivonuláshoz kapcsoló elbeszélések jelei többes számban állnak. Részét képezik ugyanis egy sorozatnak, és mindegyiknek ugyanaz a célja. Az ApCsel 7,36 szerint a jelek hatalmi tettek, melyek hitelesítik Isten emberét. A Kiv 12,13-ban a jel lehet ismertetőjel, amint az izraeliták házainak ajtófélfáira festett bárány vére húsvét éjszakáján.

János megkülönbözteti a zsidók által kért jelet (egyes számban, lásd Jn 2,18; 6,30) a Jézus által véghez vitt jelektől (többes számú szóhasználat). A zsidók bírái akarnak lenni Jézus művének, nem pedig hívei. A Jézus által véghez vitt jelek célja, hogy kérdéseket keltsenek bennünk Jézus kilétével és eredetével kapcsolatban. Arra szolgálnak, hogy feltárják világban való jelenlétének misztériumát.

Jézus a galileai Kánában viszi véghez a jelet *arkhéját*, ami megfelel a hit *arkhéjának*, és a kereszt *teloszára* utal, amikor Jézus így

szól: „Minden beteljesedett” (*tetelesztai*, Jn 19,30). Ebben a jelben Jézus bepillantást enged dicsőségébe (Jn 2,11). Csak aki megérti Jézusnak ezt a titokzatos kinyilatkoztatást, az jut el a hitre.

Az *arkhé tón szémeiôn* kifejezés érzékelteti, hogy az evangélista meghatározatlan számú jelet beszél el, amelyek azt a *tanúságtételt* alkotják (*corpus testimoniarum*), ahol dicsősége kinyilvánul (11,47). Általában hét jelről beszélnek a biblikusok, mivel a hét a tökéletesség bibliai száma.

E jelek közül három Galileában valósul meg: az első és a második kánai jel (Jn 2,1–11; 4,46–54), valamint a kenyerek jele (Jn 6,1–71). A másik három jel Júdeában történik: a béna meggyógyítása (Jn 5,1–14), a vak meggyógyítása (Jn 9) és Lázár életre keltése (Jn 11). Amíg a galileai jelek hitre nevelnek, addig a júdeai jeleket polemikus reakciók és konfliktusok kísérik, melyek szembeállítják a zsidókat Jézussal.

Ezt a hat jelet teszi teljessé a húsvét és Jézus keresztje, amelyek megadják a jelek horizontját és végső igazságát. A „dicsőség” vagy az „óra könyve” a legkiválóbb jelnek szentelt szakasz: a keresztre feszítésnek. A Kinyilatkoztató jelekben megmutatkozó működése csak a kereszttel való kapcsolatában találja meg igazi értelmét. Ha a jelek szerepe, hogy kinyilatkoztassák a dicsőséget, akkor azt mondhatjuk, hogy valamennyi jel elővételezése csupán a kereszt kinyilatkoztatásának, és a kereszt a legteljesebb értelemben vett jel.

János a Teremtés könyvétől ihletve felidézi, hogy a teremtés hat nap alatt készült el, és hogy a hetedik napon Isten megpihent. A Teremtés könyvének sok témája megjelenik evangéliumában (a kert, Jézus rálehel tanítványaira, a kert közepén álló fa). János feleleveníti, hogy Józsué (görögül *Iészusz*) hat napon át megkerülte egyszer Jerikó falait és a hetedik napon hétszer kerülte meg falakat, melyek végül leomlottak. Így az első hat jel különbözik a hetedikétől, amely teljessé teszi a megelőző jelek programját.

A negyedik evangéliumban nem csak a jelek fontosak. A *doxa*, Jézus művei, a küldetés, az óra, az Atyához való visszatérése és a *Paraklétosz* elküldésének témái is lényegesek. Mindezek teljessé teszik és megvilágítják a jelek értelmét.

Végezetül a jelek érdekes módon az élet határhelyzeteit érintik: a menyegző ünnepét, a halál feletti gyászt, a kenyér és bor hiá-

A LOGOSZ BŰVÖLETÉBEN

nyát, az egészséget és a teljességben viruló életet. Isten ezekben a helyzetekben cselekszik népének üdvözítőjeként. Jézus mint „új Mózes” van jelen, aki kifejezi Isten azon vágyát, hogy szabadságot adjon. Ezek különböző időben történnek: a házasságkötéstől a halálig tartanak. Lefedik a teljes emberi életet. Jézus órájával esedékessé válik, hogy az emberi élet zárt horizontú ideje megnyíljon az örök élet dimenziójára. *A negyedik evangélium megőrzi teljes frissességét és aktualitását a posztmodern világban.*

2016. augusztus 6.

Urunk színeváltozásának ünnepén

Frédéric Manns OFM